

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD
REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 71 0 P 271891 22 Rev
Banjaluka: 11.4.2023. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Tanje Bundalo, kao predsjednice vijeća, Senada Tice i Gorjane Popadić, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja B.K. iz M., B., kog zastupa advokat K.K., B., protiv tuženog ZU - bolnica I.d.c., B., kog zastupa advokat N.T.-L., B., uz učešće T.o. d.d., S., kog zastupa advokat A.S., S., kao umješaka na strani tuženog, radi naknade nematerijalne štete, vrijednost spora 110.000,00 KM, odlučujući o reviziji tužitelja protiv presude Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 271891 22 Gž od 22.8.2022. godine, na sjednici održanoj 11.4.2023. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se djelimično usvaja, presuda Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 271891 22 Gž od 22.8.2022. godine preinačava tako što se žalbe tuženog i umješaka odbijaju i presuda Osnovnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 271891 21 P 2 od 21.2.2022. godine, u dosuđujućem dijelu potvrđuje.

Revizija se u preostalom odbija.

Obavezuje se tuženi da tužitelju na ime naknade troškova postupka isplati iznos od 11.164,64 KM, dok se preko tog iznosa zahtjev odbija.

Odbija se zahtjev tuženog za naknadu troškova postupka na ime sastava odgovora na reviziju u iznosu od 1.152,00 KM.

Obrazloženje

Presudom Osnovnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 271891 21 P 2 od 21.2.2022. godine, obavezan je tuženi da tužitelju na ime naknade nematerijalne štete isplati iznos od 80.000,00 KM, i to: na ime pretrpljenih duševnih bolova zbog umanjenja životne aktivnosti iznos od 50.000,00 KM, na ime pretrpljenih fizičkih bolova iznos od 20.000,00 KM i na ime pretrpljenog straha iznos od 10.000,00 KM, sa zakonskom zateznom kamatom počev od 18.2.2022. godine do isplate, u roku od 30 dana od dana dostavljanja prepisa presude.

Odbijen je zahtjev tužitelja za naknadu štete na ime pretrpljenih duševnih bolova zbog umanjenja životne aktivnosti i na ime pretrpljenog straha, preko dosuđenih iznosa.

Obavezan je tuženi da tužitelju na ime naknade troškova postupka isplati iznos od 8.446,64 KM sa zakonskom zateznom kamatom od presuđenja do isplate, dok je u preostalom dijelu preko dosuđenog iznosa zahtjev odbijen.

Odbijen je zahtjev tužitelja za dosuđenje zakonske zatezne kamate na nematerijalnu štetu počev od utuženja do presuđenja.

Presudom Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 271891 22 Gž od 22.8.2022. godine, žalba tužitelja je odbijena i prvostepena presuda potvrđena u odbijajućem dijelu odluke o tužbenom zahtjevu, zateznim kamatama i troškovima postupka.

Djelimično su usvojene žalbe tuženog i umješača i prvostepena presuda preinačena u dosuđujućem dijelu, tako što je dosuđena naknada nematerijalne štete na ime pretrpljenih duševnih bolova zbog umanjenja životne aktivnosti sa iznosa od 50.000,00 KM snižena na iznos od 24.000,00 KM, na ime pretrpljenih fizičkih bolova sa iznosa od 20.000,00 KM snižena na iznos od 12.000,00 KM i na ime pretrpljenog straha sa iznosa od 10.000,00 KM snižena na iznos od 8.000,00 KM, odnosno ukupni iznos naknade od 80.000,00 KM snižen je na iznos od 44.000,00 KM, sve sa zakonskom zateznom kamatom počev od 21.2.2022. godine do isplate, dok je u preostalom dijelu preko dosuđenih iznosa tužbeni zahtjev odbijen.

Preinačena je i odluka o troškovima postupka tako što je suđeno da svaka stranka snosi svoje troškove postupka.

Odbijen je zahtjev tužitelja za naknadu troškova postupka na ime sastava žalbe u iznosu od 1.110,00 KM i takse na žalbu.

Obavezan je tužitelj da naknadi troškove žalbenog postupka na ime sastava žalbe, i to tuženom u iznosu od 721,87 KM i umješaču u iznosu od 804,37 KM, u roku od 30 dana od dana prijema prepisa presude.

Odbijen je zahtjev tuženog za naknadu troškova postupka na ime sastava odgovora na žalbu u iznosu od 1.312,00 KM.

Odbijen je zahtjev umješača za naknadu troškova sudske takse na žalbu.

Blagovremeno izjavljenom revizijom tužitelj pobija drugostepenu odluku zbog povrede odredaba postupka i zbog pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom da se pobijana odluka preinači u odnosu na odbijajući dio odluke o tužbenom zahtjevu, a tuženi obaveže na naknadu troškova postupka i troškova na ime sastava revizije u iznosu od 1.623,37 KM.

Tuženi u odgovoru predlaže da se revizija odbije, a tužitelj obaveže na naknadu troškova postupka na ime sastava odgovora u iznosu od 1.152,00 KM.

Umješač nije izjavio odgovor na reviziju.

Revizija je djelimično osnovana.

Predmet spora je zahtjev tužitelja za naknadu nematerijalne štete zbog nesavjesnog liječenja.

Prvostepeni sud je ocjenom izvedenih dokaza, posebno nalaza koga je sačinila Komisija ljekara vještaka Instituta ... u sastavu dr V.Ž., specijalista patologije, dr V.B., specijalista nefrologije i dr M.P., specijalista medicine rada, utvrdio:

da je tužitelju u martu mjesecu 2013. godine dijagnostikovana hronična bubrežna slabost u čijoj osnovi je maligna hipertenzija i nefroangioskleroza, zbog koje je u periodu od 13.3.2013. godine do 18.4.2013. godine liječen na odjelu ... UKC B.; da je na odjelu ... hirurgije UKC B. tužitelju 21.3.2013. godine indukovano kreiranje arterio venske fistule radi budućeg vršenja hemodijalize;

da je liječenje tužitelja sa hemodijalizom započeto 11.4.2013. godine na odjeljenju UKC B., a nakon otpuštanja preporučeno je liječenje hemodijalizom 3 puta sedmično, što je nastavljeno kod tuženog;

da su laboratorijski nalazi iz mjeseca jula 2013. godine pokazali potrebu ponovne procjene zdravstvenog stanja tužitelja, jer je došlo do djelimičnog oporavka bubrežne funkcije; da su nalazi iz mjeseca jula 2013. godine, nalaz od 20.11.2013. godine i nalazi iz mjeseca marta i aprila 2014. godine, pokazali potrebu prekida liječenja hemodijalizom što nije učinjeno već je takvo liječenje, bez prekida, nastavljeno do mjeseca avgusta 2015. godine, uz kontinuirano davanje terapije lijekom R.;

da je navedeno stanje tužitelja, kretanje bolesti i liječenja potvrđeno i pregledom tužitelja na VMA u B.;

da je tokom liječenja hemodijalizom tužitelj dobijao i terapiju lijekom R. (za hemoglobin), koju je trebalo prekinuti već u mjesecu julu 2013. godine kada je laboratorijski nalaz pokazao oporavak bubrežne funkcije, ali je to učinjeno tek u mjesecu martu 2015. godine;

da su vještaci u nalazu zaključili da u periodu od mjeseca jula 2013. godine do mjeseca avgusta 2015. godine, tuženi nije postupao u skladu sa medicinskim indikacijama, pravilima medicinske struke i da je postojalo odstupanje od standarda liječenja;

da je kod tužitelja postojala bubrežna insuficijensija kao progresivna bolest koja bi, bez obzira na neindukovanu hemodijalizu u periodu od mjeseca jula 2013. godine do mjeseca avgusta 2015. godine, dovela do terminalne bubrežne bolesti koja zahtijeva hemodijalizu kao trajno liječenje, ali bi ona, da je tužitelj adekvatno liječen, nastupila unutar 3 maksimalno unutar 5 godina.

Polazeći od ovako utvrđenog činjeničnog stanja, koje ne može biti predmet pobijanja i ocjenjivanja u ovom revizijskom postupku s obzirom na izričitu zabranu sadržanu u odredbi člana 240. stav 2. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13-u daljem tekstu: ZPP), primjenom odredbe člana 154. stav 1, 192. stav 1, 200. i 277. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“, broj 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, te „Službeni glasnik RS“, broj 17/93 do 74/04 -u daljem tekstu: ZOO), prvostepeni sud je odlučio kao u izreci presude.

Prvostepeni sud je kod odlučivanja o pravičnoj naknadi nematerijalne štete cijenio i nalaz specijaliste psihijatrije dr N.Z.-R., sačinjen 18.2.2019. godine, da je liječenje tužitelja hemodijalizom započeto u njegovoj životnoj dobi od 37 godina, da je neindukovano liječenje hemodijalizom trajalo dvije godine, da je tužitelj morao ići na hemodijalizu 3 puta sedmično, da je svaki put trpio posljedice hemodijalize (glavobolju, mučninu, grčeve, pad krvnog pritiska, bolove zbog uvođenja igle), da je došlo do umanjenja životne aktivnosti od 60 %.

Drugostepeni sud je odbio žalbu tužitelja i potvrdio prvostepenu presudu u odnosu na odbijajući dio tužbenog zahtjeva, dok je žalbe tuženog i umješaća djelimično usvojio tako što je prvostepenu presudu preinačio u dosuđujućem dijelu, smanjenjem iznosa za svaki dosuđeni vid nematerijalne štete, cijeneći da dosuđeni iznosi „predstavljaju adekvatnu novčanu satisfakciju“.

Odluku da svaka stranka snosi svoje troškove postupka, sud je obrazložio „djelimičnim uspjehom stranaka u parnici“.

Zahtjev tužitelja za naknadu troškova žalbenog postupka, drugostepeni sud je odbio cijeneći da „nije uspio u pobijanju zakonitosti i pravilnosti prvostepene presude“, dok je zahtjevu tuženog i umješaća djelimično udovoljio cijeneći da je njihov uspjeh po žalbama 55%.

Drugostepena odluka je donesena uz pogrešnu primjenu materijalnog prava, na što se revizijom tužitelja osnovano ukazuje.

Tokom postupka je utvrđeno da je tuženi prekršio protokole i standarde liječenja kada je u pitanju hemodijaliza tužitelja. Vještaci su se jasno izjasnili da progresivna bolest bubrega tužitelja u konačnosti terminalne faze bolesti dovodi do hemodijalize, ali da bi, da je tuženi blagovremeno obzirom na laboratorijske nalaze prekinuo hemodijalizu zajedno sa terapijskim liječenjem davanja medikamenata, progresija bolesti bila usporena i tužitelj bi imao, minimalno za period od 3, a maksimalno za 5 godina, kvalitetniji život, bez ograničenja, boli i straha koje je trpio neindukovanom metodom hemodijalize u periodu od dvije godine.

Van svake razumne sumnje jeste činjenica da je kvalitet života tužitelja znatno narušen hemodijalizom na koju je, u periodu neadekvatnog liječenja, morao da ide 3 puta sedmično, da je trpio i fizičke bolove i strah, a kao posljedica neadekvatnog liječenja došlo je do umanjenja životne aktivnosti.

Okolnost da je bolest tužitelja progresivna i da bi, u konačnosti, morao da ide na hemodijalizu kao jedini način liječenja do transplatacije bubrega, svakako ne umanjuje odgovornost tuženog. Tuženi se prvenstveno bavi pružanjem usluge hemodijaliznog liječenja, što povećava profesionalni standard ponašanja njegovih uposlenika (koji je u svakom slučaju povećan kod ljekara), podrazumijeva da imaju dovoljno stručno osposobljenog kadra i sofisticirane medicinske opreme da mogu u svakom momentu adekvatno reagovati u liječenju pacijenta, ovisno o njegovom zdravstvenom stanju, laboratorijskim i drugim neophodnim nalazima (promjeniti metod liječenja, terapiju i slično ili, po potrebi, prekinuti hemodijalizu liječenje). Laboratorijski nalazi koje su cijenili navedeni vještaci kada su se izjašnjavali o toku liječenja tužitelja kod tuženog, morali su biti adekvatno i profesionalno „očitan“, odnosno zaposlenicima tuženog (ljekarima) nije moglo ostati nepoznato da je došlo do poboljšanja zdravstvenog stanja tužitelja i da je standard liječenja nalagao prekid hemodijaliznog liječenja za tužitelja.

Lijekovi koji su tužitelju prepisivani i dati tokom liječenja jesu uobičajni kod hemodijaliznih pacijenata, ali s obzirom da je kod tužitelja brzo nakon početka liječenja ustanovljeno poboljšanje bubrežne funkcije, dalje korištenje tih lijekova, pored uobičajnih nuspojava, imalo je štetne posljedice na organizam tužitelja i na njegovo opšte zdravstveno stanje.

Postojeću arterio vensku fistulu (koja je obavezna kod hemodijaliznih pacijenata) jeste ugradio tim vaskularnih hirurga UKC u B.. Pored fizičkih bolova, otoka, nelagode, ograničenja pokreta i korišćenja ruke, ugrađena fistula predstavlja opterećenje za srce pacijenta. Tuženi da je adekvatno i profesionalno liječio tužitelja, imao bi indikaciju već u julu mjesecu 2013. godine da ukloni fistulu, ali je ona svo vrijeme neadekvatnog liječenja ostala, što znači da je tužitelj i dalje trpio bolove i ostale negativne strane ugrađene fistule zbog propusta tuženog.

Tužitelj je bio primoran da u spornom periodu od 2 godine 3 puta sedmično provodi po 4 sata u hemodijaliznom centru (12 hemodijaliza mjesečno ili ukupno 312 hemodijaliza za 26 mjeseci), došlo je oštećenja bubrežne funkcije u većem obimu i jačem intenzitetu zbog neadekvatnog liječenja, trpio je grčeve, oscilacije krvnog pritiska (nagli pad ili skok), kolapsna stanja, promjene u psihičkom stanju uzrokovane težinom bolesti, tokom liječenja i neizvjesnim ishodom. Sve to ima za posljedicu narušavanje njegovog zdravstvenog i psihičkog stanja, s tim da je psihičko stanje još više pogoršano saznanjem da su ljekari, kojima je povjerio svoj život i zdravlje, neprofesionalno postupali zanemarivanjem medicinskih standarda i protokola.

Svo vrijeme tužitelj nije imao sumnju da je njegovo hemodijalizno liječenje neadekvatno i, u krajnoj liniji, u spornom periodu, nepotrebno, jer je kao svaki pacijent imao potpuno povjerenje u stručnost ljekara.

Pacijent ne smije trpiti posljedice neadekvatnog liječenja, a ljekar kao stručno lice čija je profesija isključivo usmjerena na liječenje pacijenta, ne smije dozvoliti propust u liječenju koji ugrožava ili dovodi u pitanje zdravlje i život pacijenta, posebno kada na raspolaganju ima mogućnost da redovnim pregledima, kontrolama, analizama i drugim medicinskim tretmanima prati zdravstveni tok pacijenta i adekvatno, kada se za to ukaže potreba, reaguje promjenom liječenja.

Naknada nematerijalne štete i ne predstavlja naknadu u pravom smislu te riječi, jer se njome ne postiže uspostavljanje onog stanja kakvo je postojalo prije prouzrokovanja štete. Ona je po svojoj prirodi satisfakcija koja se daje oštećenom za povredu njegovih nematerijalnih dobara i pretstavlja moralno zadovoljstvo za oštećenog.

Odmjeravanje naknade za nematerijalnu štetu pretstavlja primjenu pravnog standarda „pravične naknade“ (član 200. ZOO). Standardi „pravične naknade“ koje je verifikovala sudska praksa su imovinskopravni standardi, ali ne odlučujući kod odmjerenja naknade za nematerijalnu štetu.

Primjena pravnog standarda „pravične naknade“, naime, mora biti u svakom slučaju nematerijalne štete individualizirana, pa nije dovoljno vršiti poređenje dosuđenog iznosa naknade sa naknadom za istovrsne štete u nekim drugim slučajevima, jer bi to vodilo tarifiranju naknade za nematerijalnu štetu, što je nespojivo sa načelom izraženim u pravnom standardu „pravična novčana naknada“ iz člana 200. stav 1. ZOO. Mora se, dakle, uzeti u obzir načelo inividualizacije naknade, jer i lična svojstva oštećenog utiču na visinu pojedine naknade.

Tužitelj je na ime pretrpljenih duševnih bolova zbog umanjenja životne aktivnosti tražio naknadu u iznosu od 70.000,00 KM (dosuđen iznos od 50.000,00 KM), na ime pretrpljenih fizičkih bolova tražio je naknadu u iznosu od 30.000,00 KM (dosuđen iznos od 20.000,00 KM), dok je na ime pretrpljenog straha tražio naknadu u iznosu od 10.000,00 KM koliko je i dosuđeno.

Građansko odjeljenje Vrhovnog suda je na sjednici održanoj 14.3.2022. godine, korigovalo orijentacione kriterijume za naknadu nematerijalne štete na ime umanjnja životne aktivnosti, tako što je ranije iznose naknade koji su određeni u rasponu iznosa od 26.000,00 KM do 44.000,00 KM (za umanjnje od 60 % do 80%) povećao na raspone iznosa od 40.000,00 KM do 60.000,00 KM.

Naknada za pretrpljeni fizički bol nije mijenjana i određena je orijentaciono po danima (bol jakog intenziteta orijentaciono 70,00 KM, srednjeg intenziteta 40,00 KM i slabog intenziteta 10,00 KM), kao ni naknada određena za pretrpljeni strah određena orijentaciono po danu (veoma jakog intenziteta 70,00 KM, jakog intenziteta 60,00 KM, srednjeg intenziteta 30,00 KM i slabog intenziteta 5,00 KM).

Za pravilnu primjenu materijalnog prava mora se imati u vidu da se radi o orijentacionim kriterijuma, a ne fiksno određenim iznosima naknade, pa neovisno od toga što je korigovanje naknade izvršeno nakon donošenja prvostepene presude, ali znatno prije donošenja drugostepene presude, sve i da tog korigovanja naknade nije bilo, utvrđeno činjenično stanje daje osnova da se dosuđena naknada iz prvostepene presude, na ime umanjnja životne aktivnosti, fizičkih bolova i straha, prihvati adekvatnom.

Stoga je stav ovog suda, kada se ima u vidu utvrđeno činjenično stanje, da je prvostepeni sud pravilno primjenio odredbu člana 200. ZOO i da dosuđeni iznosi naknade nematerijalne štete na ime umanjnja životne aktivnosti, fizičkih bolova i straha, predstavljaju adekvatnu novčanu satisfakciju.

Stoga je žalba tužitelja djelimično usvojena i pobijana presuda preinačena tako što su žalbe tuženog i umješaća odbijene i prvostepena presuda potvrđena u dosuđujućem dijelu.

Cijeneći sve utvrđene činjenice, revizija tužitelja nije osnovana u dijelu kojim se pobija odbijajući dio tužbenog zahtjeva. Po ocjeni ovog suda zahtjev za isplatu naknade na ime pretrpljenih duševnih bolova zbog umanjnja životne aktivnosti u iznosu od 70.000,00 KM i za fizičke bolove u iznosu od 30.000,00 KM, prelazi granice novčane satisfakcije koja bi se mogla prihvatiti adekvatnom.

S obzirom da je došlo do preinačenja pobijane odluke, ovaj sud u smislu odredbe člana 397. stav 2. ZPP dužan je odlučiti o troškovima cjelokupnog postupka.

Pored troškova koji su mu dosuđeni prvostepenom presudom (iznos od 8.446,64 KM), tužitelj potražuje i troškove na ime sastava žalbe u iznosu od 1.100,00 KM sa taksom „po određenju suda“ (1.000,00 KM po Taksenoj tarifi - parnični i izvršni postupak, tarifni broj 1. stav 1. tačka 5. Zakona o sudskim taksama - „Službeni glasnik RS“, broj 73/08, 49/09, 63/14, 67/13, 66/18 i 67/20) i na ime sastava revizije u iznosu od 1.623,37 KM.

Tužitelj je u odnosu na ukupno utuženi iznos od 110.000,00 KM uspio sa 73 %, što znači da mu se od ukupnog iznosa troškova koji se odnose na žalbeni i revizioni postupak od 3.723,37 KM priznaju troškovi u iznosu od 2.718,00 KM, što zajedno sa već dosuđenim troškovima iz prvostepenog postupka u iznosu od 8.446,64 KM, čini ukupno priznate troškove postupka u iznosu od 11.164,64 KM.

Zahtjev tuženog za naknadu troškova postupka na ime sastava odgovora na reviziju u iznosu od 1.152,00 KM nije osnovan saglasno odredbi člana 387. stav 1. ZPP.

Temeljem odredbe člana 250. stav 1. u vezi sa odredbom člana 248. ZPP, odlučeno je kao u izreci.

Predsjednica vijeća
Tanja Bundalo

Za tačnost opravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Aćić